

TALLINNA ÜLIKOOL

Haridusteaduste instituut

ÜLIÕPILASTÖÖDE JUHEND

Tallinn 2024

SISUKORD

1. ÜLIÕPILASTÖÖD	4
1.1. Miniuurimus	4
1.2. Bakalaureusetöö.....	6
1.3. Magistritöö	7
2. ÜLIÕPILASTÖÖ LÄBIVIIMINE	10
2.1. Lõputöö struktuurielemendid	10
2.1.1. Tiitelleht	10
2.1.2. Annotatsioon.....	11
2.1.3. Sisukord.....	11
2.1.4. Sissejuhatus	12
2.1.5. Teoreetiline ülevaade.....	12
2.1.6. Metoodika.....	13
2.1.7. Tulemused	14
2.1.8. Arutelu	14
2.1.9. Kokkuvõte	14
2.1.10. Kasutatud kirjanduse loetelu	15
2.1.11. Lisad	15
2.1.12. Lihtlitsents	15
2.2. Uurimisteema valik ja uurimisprobleemi püstitus.....	16
2.3. Uurimismeetodite valik	17
2.4. Valimi moodustamine empiirilises töös	17
2.5. Andmekogumine ja andmestik	18
2.6. Andmeanalüüs	18
2.7. Tulemuste esitamine, arutelu ja kokkuvõte	19
3. ÜLIÕPILASTÖÖ VORMISTAMINE	20

3.1. Keel ja stiil.....	20
3.2. Lehekülje kujundus	21
3.3. Lühendid ja loetelud	21
3.4. Arvud ja valemid	22
3.5. Tabelid, joonised ja illustratsioonid.....	22
3.6. Viitamine ja allikate vormistamine.....	24
3.6.1. Plagiaat	24
3.6.2. Refereerimine ja tsiteerimine.....	26
3.6.3. Kaudviitamine	27
3.6.4. Kasutatud kirjanduse loetelu	27
4. ÜLIÕPILASTÖÖ KAITSMINE	28
KASUTATUD KIRJANDUS	29
LISAD	30

1. ÜLIÕPILASTÖÖD

Haridusteaduste valdkonnas tehtav miniuurimus, bakalaureusetöö või magistritöö (edaspidi üliõpilastöö) on üliõpilase uurimistöö, mis on suunatud haridusega seotud probleemi lahendamisele ja teadusliku uurimismeetodi õppimisele. Üliõpilastöös kajastatakse üliõpilaste läbi viidud teoreetilise või empiirilise uuringu protsessi ja tulemusi.

Haridusteaduste instituudis on üliõpilasel õigus koostada miniuurimus rühma- või paaristööna ja bakalaureuse- ning magistritöö paaristööna. Mitmekesi koostatud üliõpilastööd hinnatakse individuaalselt (vt Tallinna Ülikooli õppekorralduse eeskirja [ÕKE]). Mitmekesi või suurema uurimisprojekti osana koostatud üliõpilastöö puhul lõpeb töö sissejuhatus lõiguga, milles on kirjeldatud iga üliõpilase individuaalne panus või autori roll uurimisprojekti.

Üliõpilastöid (miniuurimusi, bakalaureuse- ja magistritöid) eristab teemakäsitluse sügavus, käsitletava probleemi ulatus ja selle uurimise mahukus, tulemuste üldistusaste ning arutelu põhjalikkus. Miniuurimuste hindamiskriteeriumid on toodud juhendi [lisas 1](#), bakalaureusetöö hindamiskriteeriumid [lisas 2](#) ja magistritöö hindamiskriteeriumid [lisas 3](#).

Uurimistööde kirjutamisel järgitakse ühtseid vormistusnõudeid. Üliõpilastöö kirjutatakse üldjuhul eesti keeles. Bakalaureuse- ja magistritöödele lisatakse nii eestikeelne kui ka võõrkeelne annotatsioon, mis asuvad tittellehele järgnevatel lehtedel. Põhjendatud juhtudel ja kokkuleppel akadeemilise üksusega võib töö kirjutada ka võõrkeeles, nt inglise keeles (vt Tallinna Ülikooli õppekorralduse eeskiri), sel juhul lisatakse tööle eestikeelne annotatsioon. Doktoritöö koostamise ja vormistamise nõuded on esitatud Tallinna Ülikooli doktoriõpingute ja doktoritööde kaitsmise eeskirjas.

1.1. Miniuurimus

Miniuurimus on uurimuslik töö, mille eesmärk on luua üliõpilasele võimalus teaduslikku uurimismeetodit kasutades käsitleda haridusvaldkonna probleeme ning toetada akadeemilise teksti loomise oskuse kujunemist.

Miniuurimuse koostaja saavutab järgmised õpitulemused:

- omab teadmisi kitsamas erialases valdkonnas ning näeb võimalusi nende teadmiste rakendamiseks;
- teeb koostööd uurimisprobleemide lahendamisel;

- hindab kriitiliselt teaduskirjandust kitsamas erialases valdkonnas;
- sõnastab, seab ja püstatab erialaga seotud ja omavahel kooskõlas uurimisprobleemi, uurimiseesmärgi ning uurimisküsimuse(d);
- rakendab asjakohast uurimismeetodit uurimisküsimus(t)ele vastamiseks;
- hindab kriitiliselt uurimisküsimus(t)ele vastamiseks vajalikku informatsiooni ja vajadusel kogub uurimisküsimus(t)ele vastamiseks vajalikud andmed;
- rakendab asjakohast andmete analüüsimeetodit uurimisküsimus(t)ele vastamiseks;
- esitab ja tõlgendab andmeanalüüsi tulemusi;
- järgib uurimiseetikat vastavalt [hea teadustava raamdokumendile](#) ja [ülikoolis kehtestatud nõuetele](#);
- järgib uurimistöö vormistamise nõudeid;
- hindab kriitiliselt oma uurimistöö tulemusi ja nende rakendusvõimalusi ning esitleb neid suuliselt ja/või kirjalikult.

Miniuurimusele on esitatud järgmised nõuded:

- teema on seotud erialaga;
- uurimisprobleem on selge ja põhjendatud;
- uurimisprobleemi lahendamiseks sobilik uurimiseesmärk on selgelt ühe lausega sõnastatud;
- uurimiseesmärgini jõudmiseks on püstitatud selgelt formuleeritud uurimisküsimus(ed);
- töös kasutatud teaduskirjandus on aktuaalne, asjakohane ja korrektselt tõlgendatud;
- koostöös juhendaja(te)ga on uurimisküsimusele vastamiseks väljatöötatud asjakohane metoodika;
- andmete kogumise meetod on juhendaja(te)ga kooskõlastatud enne andmete kogumisega alustamist;
- töös on kasutatud uurimisküsimustele vastamisel andmete kogumise ja analüüsimeetodeid korrektselt ja asjakohaselt;
- uurimistulemused on kooskõlas uurimisprobleemi, uurimiseesmärgi ja uurimisküsimus(t)ega;
- uurimistulemused on tõlgendatud korrektselt;
- on järgitud uurimiseetika põhimõtteid;
- töö on keeleliselt korrektne ning vastab vormistamise nõuetele.

Miniuurimuse orienteeruv maht on 10–15 lehekülge, mitme autoriga tööde puhul 15–30 lehekülge (v.a lisad). Muuhulgas on kasutatud vähemalt viit, mitme autoriga tööde puhul vähemalt kümnet teemakohast esmast teadusallikat (vt miniuurimuse hindamiskriteeriume [lisas 1](#)). Esmased teadusallikad on eelretsenseeritavates teadusajakirjades ja kogumikes ilmunud teadusartiklid ning monograafiad. Esmased teadusallikad ei ole käsiraamatud, õpikud, õigusaktid, metodoloogilised allikad ega kaudviited teiste autorite teadustöödele.

Üldjuhul koosneb miniuurimus järgmistest osadest:

- tiitelleht,
- sissejuhatus, sh miniuurimuse uurimisprobleem, uurimiseesmärk ja -küsimus(ed),
- teoreetiline taust,
- metoodika,
- tulemused,
- arutelu ja kokkuvõte,
- kasutatud kirjanduse loetelu,
- lisad (vajadusel).

1.2. Bakalaureusetöö

Bakalaureusetöö koostamise eesmärk on luua üliõpilasele võimalusi teadusliku uurimistegevuse kaudu omandada oskused otsida, valida, refereerida, analüüsida, hinnata ja sünteesida erialaseid teadustekste; koguda, töödelda, analüüsida ja tõlgendada andmeid; esitada oma uurimistöö tulemusi ja osaleda akadeemilises diskussioonis.

Bakalaureusetöö koostaja saavutab järgmised õpitulemused:

- omab süsteemseid teadmisi kitsamas erialases ainevaldkonnas ning märkab erinevaid eriala rakendusalasid;
- oskab kohaseid vahendeid kasutades iseseisvalt informatsiooni koguda, seda analüüsida ning kriitiliselt ja asjakohaselt tõlgendada;
- oskab sõnastada erialaga seotud aktuaalseid probleeme ning analüüsida ja hinnata võimalikke lahendusi, rakendades asjakohaseid meetodeid andmete kogumisel ja analüüsimisel;
- järgib uurimiseetikat vastavalt [hea teadustava raamdokumendile](#) ja [ülikoolis kehtestatud nõuetele](#);
- järgib uurimistöös vormistusnõudeid;

- oskab uurimistöö tulemusi kriitiliselt hinnata ja märkab edasisi rakendusvõimalusi;
- oskab esitleda oma töö tulemusi kirjalikult ja suuliselt.

Bakalaureusetööle on esitatud järgmised nõuded:

- teema on seotud erialaga;
- uurimisprobleem on aktuaalne, probleemipüstitus on selge ja põhjendatud;
- uurimisprobleemi lahendamiseks sobilik uurimiseesmärk on selgelt sõnastatud;
- uurimiseesmärgini jõudmiseks on püstitatud selgelt formuleeritud uurimisküsimus(ed);
- töös on kasutatud teemale vastavat teaduskirjandust ja teoreetilisi käsitusi;
- töös kajastuv teaduskirjandus on aktuaalne ning empiiriline informatsioon asjakohane ja korrektselt esitatud;
- töös on kasutatud asjakohaseid uurimismeetodeid;
- töö tulemused ja järeldused on esitatud korrektselt ning kooskõlas uurimisprobleemi, -eesmärgi ja -küsimustega;
- töös on järgitud uurimiseetika põhimõtteid;
- töö on keeleliselt korrektne ning vastab vormistamise nõuetele;
- töös kirjeldatud seisukohad on suuliselt ja/või kirjalikult esitletud ja argumenteeritud.

Bakalaureusetöö (12 EAP) orienteeruv maht on 20–30 lk. Mahu hulka ei kuulu lisad. Kasutatud on vähemalt 15 esmast teadusallikat, sh võõrkeelseid allikaid. Allikate kaudviitamine on erandlik (vt bakalaureusetöö hindamiskriteeriume [lisas 2](#)).

1.3. Magistritöö

Magistritöö koostamise eesmärk on luua üliõpilasele võimalused teadusliku uurimistegevuse kaudu omandada oskused otsida, valida, refereerida, analüüsida, hinnata ja sünteesida erialaseid teadustekste; koguda, töödelda, analüüsida ja tõlgendada andmeid; avalikul kaitsmisel esitada oma uurimistöö tulemusi ning osaleda akadeemilises diskussioonis.

Magistritöö koostaja saavutab järgmised õpitulemused:

- omab süsteemseid ja laiapõhjalisi erialaseid teadmisi ning süvendatud teadmisi kitsamas uurimisvaldkonnas;
- oskab hinnata, analüüsida ja sünteesida haridusteaduslikke allikaid;
- suudab iseseisvalt ja loovalt määratleda eriala aktuaalseid probleeme, toetudes usaldusväärsetele allikatele;

- oskab hinnata erinevate allikate tõendusvõime ja kvaliteeti;
- suudab integreerida erialateadmisi probleemi käsitlemiseks laiemas haridusteaduse, ühiskondlik-kultuurilises ja rahvusvahelises kontekstis;
- oskab planeerida uuringut individuaalselt või uurimisrühma liikmena koostöös ning seda läbi viia, kasutades uurimisprobleemi lahendamiseks ja uurimisküsimusele vastamiseks sobivaid andmete kogumise ja analüüsimeetodeid;
- järgib uurimiseetikat vastavalt [hea teadustava raamdokumendile](#) ja [ülikoolis kehtestatud nõuetele](#);
- järgib tööle esitatud vormistuspõhiseid nõudeid;
- oskab kriitiliselt hinnata oma teadustööd ja teema edasise uurimise perspektiivi ning pakub soovitusi uurimisprobleemi lahendamiseks praktikas;
- suudab esitleda suuliselt ja kirjalikult oma teadusliku uurimistöö tulemusi;

Magistritööle on esitatud järgmised nõuded:

- teema on seotud erialaga;
- uurimisprobleem on aktuaalne, probleemipüstitus on selge ja põhjendatud;
- uurimisprobleemi lahendamiseks sobilik uurimiseesmärk on selgelt sõnastatud;
- uurimiseesmärgini jõudmiseks on püstitatud selgelt formuleeritud uurimisküsimus(ed) ja/või hüpotees(id);
- töös on kasutatud teemale vastavat teaduskirjandust ja teoreetilisi käsitusi;
- töös kajastuv teaduskirjandus on aktuaalne ning empiiriline informatsioon asjakohane ja korrektselt esitatud;
- töös kasutatud andmete kogumise meetod on asjakohane ja põhjendatud;
- töö valim on asjakohane ja uurimisküsimus(t)ele vastamiseks piisav;
- töös kasutatud andmeanalüüsimeetod on asjakohane ning andmete analüüs on korrektne, uurimistulemused selgelt esitatud;
- töös on vastatud uurimisküsimus(t)ele ja/või hüpoteesi(de)le;
- arutelu peegeldab teema valdamist ja kriitilist mõtlemist, uurimistulemused on tõlgendatud ja käsitletud rahvusvahelises teadusruumis, viidatud on edasisele uurimisperspektiivile ning välja on toodud soovitusid uurimisprobleemi lahendamisele praktikas;
- töös on järgitud uurimiseetika põhimõtteid;
- töö vastab vormistuspõhisele nõuetele;

- töö on keeleliselt korrektne;
- töös kirjeldatud seisukohad on avaliku kaitsmise käigus selgelt esitletud ja argumenteeritud.

Magistritöö (15/18/24 EAP, erandkorras senati otsusega 30 EAP) orienteeruv maht on 30–45 lehekülge. Mahu hulka ei kuulu lisad. Kasutatud on vähemalt 25 esmast teadusallikat, sh võõrkeelsed allikad (vt magistritöö hindamiskriteeriume [lisas 3](#)).

2. ÜLIÕPILASTÖÖ LÄBIVIIMINE

Üldjoontes läbitakse iga uurimistöö tegemisel järgmised etapid: uurimisteema valik ja töö allikatega, uurimisprobleemi püstitus, uurimiseesmärgi ja uurimisküsimuste (kvantitatiivse uuringu puhul ka hüpoteeside) formuleerimine, uurimisstrateegia ja meetodite valik, valimi moodustamine, andmete kogumine ja analüüsimine, tulemuste esitamine ja tõlgendamine varasemate uuringute kontekstis ning järelduste tegemine.

2.1. Lõputöö struktuurielemendid

Üliõpilastööd jaotatakse teoreetilisteks ja empiirilisteks uurimusteks, mis erinevad oma struktuurilt (tabel 1). Põhjendatud juhtudel võib töö struktuur tabelis toodust erineda.

Tabel 1. Erinevat tüüpi lõputööde struktuurielemendid

Teoreetiline uurimus	Empiiriline uurimus
Sissejuhatus. Probleemi määratlemine	Sissejuhatus. Probleemi määratlemine
Erinevate seisukohtade esitus, analüüs ja süntees	Teoreetilised lähtekohad ja nende süntees. Arenduse kirjeldus (vajaduse korral)
Isikliku vaatenurga argumenteerimine	Metoodika Tulemused
Arutelu. Kokkuvõte	Arutelu. Kokkuvõte
Allikad	Allikad
Lisad (vajaduse korral)	Lisad (vajaduse korral)

2.1.1. Tiitelleht

Tiitelleht kajastab formaalset ja töö sisuga seotud informatsiooni (vt vormistamise näidist lisast 4). Tiitellehel on

- õppeasutuse nimetus (keskel ülal, suurtähtedega), instituudi ja õppekava nimetus (esisuurtähtedega);
- autori ees- ja perekonnanimi (töö pealkirja kohal keskel, esisuurtähtedega);
- töö sisu avav pealkiri (keskel ja vertikaalsest keskjoonest ülal, läbivalt suurtähtedega, paksus kirjas);
- töö üldnimetus (pealkirja all keskel: miniuurimus, bakalaureuse- või magistritöö, esisuurtähega);
- töö juhendaja andmed (paremal servas: teaduslik kraad lühendatult (BA, BSc, MA, MSc või PhD), ees- ja perekonnanimi, esisuurtähtedega). Mitme juhendaja ja/või konsultandi korral kirjutatakse nende andmed üksteise alla;
- töö tegemise koht (asukoht) ja aasta (all keskel), esisuurtähega.

2.1.2. Annotatsioon

Annotatsioon paikneb tiitellehe järel. Bakalaureuse- ja magistritöodes esitatakse kaks annotatsiooni (vt vormistamise näidist lisast 4), eesti- ja võõrkeelne, milles on tabeli kujul ära toodud töö koostamise koht, pealkiri, sisukokkuvõte, võtmesõnad ja viide koostaja digiallkirjale ja juhendaja kinnitusele kaitsmisele lubamise kohta. Annotatsioon on miniatuurne kokkuvõte lõputööst. Annotatsioonis esitatakse lühidalt töö probleem, eesmärk ja uurimisküsimused, valim ja metoodika ning olulisemad tulemused. Annotatsiooni lõppu lisatakse võtmesõnad (*keywords*), mis on kõige olulisemad märksõnad (tavaliselt 5-6), millest lõputöös on juttu. Kogu annotatsioon peab mahtuma ühele leheküljele. Sama kehtib inglise keelse annotatsiooni kohta.

2.1.3. Sisukord

Annotatsioonile järgneb sisukord, milles esitatakse lõputöö osade loetelu koos nende alguslehekülje numbritega. Oluline on jälgida, et sisukorra pealkirjad vastaksid täpselt teksti pealkirjadele ning oleksid omavahel stiililises ja vormilises kooskõlas. Soovituslik on kasutada tekstitöötlusprogrammi automaatse sisukorra loomise funktsiooni.

2.1.4. Sissejuhatuse

Sisukorrale järgneb sissejuhatuse, millel on esimese taseme pealkiri ilma järjekorra numbrita. Sissejuhatuse esimene lõik ei alga taandega, kõik järgnevad lõigud aga küll. Sissejuhatuse lõputöö visiidikaart, mille ülesanne on äratada lugejas huvi ja anda lähteteave käsitletavast teemast. Sissejuhatuse algab teemapüstitusest ja selle uurimise vajalikkuse põhjendusest. Sissejuhatuses tuleb põhjendada, miks autor antud teemat vajalikuks peab, kuidas see teema on üles kerkinud ning mida selle teema uurimine aitab lahendada ning millistele küsimustele vastata. Ehk siis sissejuhatuse peab sisaldama uurimisprobleemi ja eesmärgi, mida käesoleva tööga saavutada tahetakse. Uurimisprobleem on mingi lünk või murekoht, mida hakatakse käesoleva tööga muutma. See on põhjus, mis uurimistööd tehakse. Uurimisprobleem peab olema konkreetne ning võimalusel viidetega varustatud. Probleem ei tohi olla esitatud küsimusena. Sissejuhatuses avatakse probleemi taust ja selle olulisus. Probleemist tuleneb uurimistöö eesmärk, mida käesoleva tööga soovitakse saavutada. Eesmärk peab olema suunatud tulemusele (nt välja selgitada, luua ja katsetada) mitte tegevusele (nt uurida, otsida). Töö eesmärk peab olema konkreetne ja ühe jutustava lausena esitatud. Eesmärgile järgnevalt tuuakse sissejuhatuses välja uurimisküsimused ja/või hüpoteesid. Sissejuhatuse maht võiks jääda 1-2 lehekülje piiridesse.

Mitmekesi koostatud üliõpilastöös tuuakse sissejuhatuse lõpus välja ka iga autori panus töö valmimisse. Uurimisgrupi teadusprojekti raames valminud üliõpilastöös tuuakse sissejuhatuse lõpus välja töö autori(te) panus teadusprojekti. Kui töö autor(id) soovib/soovivad kedagi seoses töö valmisolemisega tänada, on seda samuti sobiv teha sissejuhatuse lõpus.

2.1.5. Teoreetiline ülevaade

Teoreetilise ülevaate eesmärk on selgitada uurimisprobleemi laiemalt ning osutada lahendamist vajavatele küsimustele. Seal kirjeldatakse uurimisprobleemi seniseid teoreetilisi käsitlusi ning varasemaid empiirilisi uuringuid, samuti määratletakse töös kasutatavad kesksed mõisted. Kõik, mida uuritakse empiirilises ehk uurimuslikus osas, peab olema teoreetilises osas teadusallikatele tuginedes avatud. Teoreetiliste käsitluste ja varasemate uuringute refereeringud esitatakse kokkuvõtvalt ja ühtseks tervikuks sünteesitult. Empiirilise üliõpilastöö teoreetilises ülevaates välditakse pikki teooriate või varasemate uuringute

kirjeldusi. Teoreetilise ülevaate kirjutamisel tasub jälgida, et üks lõik peab moodustama tervikliku mõttearenduse, kus üldjuhul esimene lause on pealause ning teised laused täiendavad seda mõtet. Iga lause peab kandma sisu. Täitelauseid teadusteksti ei lisata.

2.1.6. Metoodika

Metoodika peatükis kirjeldatakse täpselt ja detailselt, kuidas uurimus tehti. Peatükis selgitatakse kõike, mis on vajalik uurimisprotsessi mõistmiseks, uuringu usaldusväärsuse hindamiseks ja uuringu võimalikuks kordamiseks.

Metoodika peatükk sisaldab tavaliselt järgmisi alapeatükke:

- Valimi või osalejate kirjeldus ja valimi moodustamise alused. Valimit või osalejaid kirjeldatakse täpselt ja korrektelt. Alapeatükis tuuakse välja, keda uuriti ning kirjeldatakse neid uuringu seisukohast oluliste näitajate osas (nt amet, kvalifikatsioon, sugu, vanus, staaž).
- Uurimisprotseduuri, mille võib esitada kas eraldi alapeatükina või koos valimi kirjeldusega. Protseduuri osas selgitatakse, kuidas uuringut teostati ehk kuidas täpselt valim või osalejad värvati, kuidas andmed koguti; mida uuritavad täpselt pidid tegema jms.
- Andmete kogumiseks kasutatud vahendi(te) kirjeldust ja põhjendusi. Andmete kogumise vahend on näiteks küsimustik, intervjuu kava, vaatlusprotokoll või midagi muud, mille abil andmeid koguti. Varem teaduskirjanduses avaldatud andmekogumisvahendid peavad olema viidatud. Autori enda loodud vahendi puhul tuleb näidata, millistele teoreetilistele alustele loodud vahend toetub. Andmekogumise vahendi(te) kirjelduse lõpus tuleb vajadusel viidata lisadele, kus on täispikk vahend esitatud.
- Andmeanalüüsi meetod ja analüüsi protsessi kirjeldus. Selles alapeatükis avatakse detailselt, milliseid analüüsimeetodeid millisele konkreetsele uurimisküsimusele vastamiseks on kasutatud. Kui andmete analüüsimisel on kasutatud mõnda analüüsiprogrammi, siis nimetatakse programmi nimi ning vajadusel lisatakse viited.
- Uurimiseetika info võib esitada eraldi alapeatükina või lisada valimi ja protseduuri peatüki juurde. Eetika osas avatakse detailselt, kuidas on uuringut tehes uurimiseetika printsiipidega arvestatud (nt anonüümsuse või konfidentsiaalsuse tagamine, andmete käitlemine, säilitamine ja hilisem hävitamine).

2.1.7. Tulemused

Uurimistulemused esitatakse soovitatavalt püstitatud uurimisküsimuste või hüpoteeside järjekorras. Kõikidele uurimisküsimustele peab tulemuste osas olema vastatud. Tulemused esitatakse konkreetselt, selgelt ja läbipaistvalt. Lisaks tekstile kasutatakse vastavalt vajadusele arvandmeid, tabeleid ja jooniseid. Kui tulemuste esitamiseks on kasutatud tabeleid või jooniseid, siis neile tuleb teksti sees viidata. Üldjuhul ei dubleerita tekstis tabeli sisu detailselt, vaid tuuakse välja uurimisküsimusele vastamiseks olulisim. Kui üliõpilastöös on saadud tulemusi, mis ei seonu otseselt uurimisprobleemiga, aga võivad muudes seostes siiski huvi pakkuda, võib esitada need lisa(de)s.

2.1.8. Arutelu

Arutelu seostatakse saadud tulemused varasemate uuringute tulemuste ja teoreetiliste seisukohtadega ning viidatakse nii kokkulangevustele kui ka erisustele. Arutelu algab lühikese sissejuhatava lõiguga, mis annab ülevaate töö eesmärgist ja põhitulemustest. Arutelu on töö autori saadud tulemuste selgitamine teiste autorite tulemuste kaudu. Arutelu ei ole tulemuste osa dubleerimine. Arutelu osad esitatakse enda uurimisküsimuste/hüpoteeside ja ka põhitulemuste esitamise järjekorras. Kõikide saadud põhitulemuste üle peab diskussiooni osas arutlema. Arutelu peatükis kasutatud allikad peaksid enamjaolt kattuma teooria osas kasutatud allikatega.

Arutelu lõpus antakse hinnang töö usaldusväärsusele ning käsitletakse uuringu piiranguid. Igas lõputöös peab esitama mõned töös esinenud piirangud, mis peavad olema sisuliselt põhjendatud. Peale piiranguid esitatakse arutelu lõpus edasised arengu- või uurimisvõimalused ning arutletakse, kuidas uurimus rikastab teadusvaldkonda ja kuidas saab tulemusi edaspidi rakendada. Arutelu lõpeb järeldustega, millena tuuakse kokkuvõtvalt välja töö kõige olulisemate tulemuste tõlgendus.

2.1.9. Kokkuvõte

Üliõpilastöö kokkuvõte sisaldab lühiülevaadet olulisimast, mida töö käigus tehti ning leiti. Kokkuvõte peab otseselt välja kasvama töös esitatud seisukohtadest ehk peamine on, et see

vastaks teksti sisule ning võtaks selgelt ja arusaadavalt kokku peatükkides esitatud arutluskäigu. Kokkuvõttesse ei lisata enam uut informatsiooni.

Sissejuhatuse ja kokkuvõtte tekst moodustavad omavahel terviku. Kokkuvõtte kirjutamisel tuleb seega tagasi pöörduda sissejuhatuse juurde ja vastata seal püstitatud küsimustele. Sissejuhatuse ja kokkuvõtte ühtsuse silmas pidamine aitab teksti paremini läbi töötada ja jälgida, et tekst ei kulgeks sissejuhatuses püstitatust kogemata hoopis eemale.

Kokkuvõtte võib esitada eraldi lõiguna arutelu lõppu või esitada see eraldi peatükina, kui õppekaval on nii kokku lepitud.

2.1.10. Kasutatud kirjanduse loetelu

Kasutatud kirjanduse loetelus esitatakse kõik töös kasutatud ja viidatud materjalid. Kaudviitamise korral tuuakse kirjanduse loetelus välja ainult need allikad, mida töö autor(id) on lugenud. Kasutatud kirjandust loetelus ei nummerdata. Loendi koostamisel järgitakse läbivalt üht kindlat vormistusviisi. Soovituslik on kasutada Ameerika Psühholoogide Assotsiatsiooni (American Psychological Association, APA) 7 formaati (vt peatükki 3.6. „Viitamine“). Nii viidete kui ka kasutatud kirjanduse loetelu vormistamisel võib kasutada vastavat tarkvara, nt MS Word, Mendeley, Zotero, RefWorks, või veebiplatvorme, nt mybib.com.

2.1.11. Lisad

Lisades esitatakse abimaterjalid ja andmed, mis on vajalikud lõputöös käsitletu kinnitamiseks ja illustreerimiseks, kuid mis oma mahu või sisu poolest vähendaksid teksti jälgitavust töö lugemisel (nt küsimustikud, suuremahulised tabelid). Lisade ülesanne on töö sisu täiendamine ja selgitamine. Lisad on tekstis viidatud. Iga lisa on nummerdatud ja pealkirjastatud. Iga lisa alustatakse uuel lehelt. Lisasid ei arvestata töö mahu hulka.

2.1.12. Lihtlitsents

Lihtlitsents ([lisa 4](#)) on bakalaureuse- ja magistritöö kohustuslik osa, millega töö autor(id) kinnitab/kinnitavad, et on lõputöö koostanud iseseisvalt ning selles esitatud seisukohad ja kasutatud allikad on korrektset viidatud. Lihtlitsentsi allkirjastamisega kinnitab/kinnitavad

töö autor(id) oma autorluse. Lihtlitsentsi ei köideta lõputöö osaks, vaid esitatakse eraldiseisvana digiallkirjastatult õppetöö koordinaatorile. Miniuurimuses lihtlitsentsi ei vormistata.

2.2. Uurimisteema valik ja uurimisprobleemi püstitus

Uurimistegevust alustatakse teema valikuga, mida kitsendatakse uurimisprobleemi formuleerides. Tavaliselt on selleks hariduses ilmnev vastuolu olemasoleva ja loodetud olukorra vahel ning see väljendub lahendust vajava probleemi või probleemideringina. Uurimisprobleemi püstitus sisaldab probleemi täpsustamist ja uurimise vajalikkuse põhjendamist lugejale (Creswell, 2012).

Uurimisprobleem on vastuolu, mis tuleneb varasematest uuringutest ja/või haridusvaldkonna praktika parendamisvajadusest ning põhineb teemakohaste allikate analüüsil. Uurimisprobleemil ei ole triviaalset vastust või lahendit ning seetõttu eeldab uurimisprobleem uurimistöö läbiviimist. Inspiratsiooni ja ideid uurimisteema valikuks ja probleemi määratlemiseks saab eriala õppekavaga seotud ainetest (erialastest loengutest, seminaridest), aktuaalsete ühiskonnaprobleemide aruteludest meedias, teaduskirjandusest jne. Tavapäraselt algab uurimisprotsess esialgse uurimisteema formuleerimisega, teemakohaste märksõnade defineerimisega ning teemakohase kirjanduse ja eelnevate uuringute otsinguga. Selleks, et hinnata planeeritava uurimuse asjakohasust, peab olema kursis olemasolevate uuringutega uuritavas valdkonnas.

Üliõpilastöös põhjendatakse uurimisprobleemi käsitlemise vajalikkust sissejuhatuses ja teoreetilises ülevaates. Uurimisprobleem on aluseks töö eesmärgi ehk töö oodatava tulemuse ja konkreetsete uurimisküsimuste sõnastamisele. Üliõpilastöö teema, probleem, eesmärk ja uurimisküsimused on omavahel kooskõlas. Uurimisprobleemi avamine koosneb järgmistest sammudest:

- uurimisprobleemi aluseks oleva vastuolu sõnastamine;
- uurimisprobleemi praktilise ja teoreetilise olulisuse põhjendamine, toetudes teaduskirjandusele;
- senise teadmise (eelnevad uuringud/valdkonna teaduskirjandus) kirjeldamine ning oluliste „lünkade“ väljatoomine olemasolevas teadmises;
- töö eesmärgi ja uurimisküsimuste sõnastamine.

Töös kasutatava metodoloogilise raamistiku (sh kvalitatiivse või kvantitatiivse uurimisviisi, andmekogumise ja andmeanalüüsi meetodite) valik lähtub uurimisküsimustest. Kui kvalitatiivsetes uurimustes piirduakse uurimisküsimuste sõnastamisega, siis kvantitatiivsetes uurimustes püstitatakse enne uurimismeetodi valimist ka hüpotees(id). Hüpotees on oodatav vastus uurimisküsimusele, mida uurimistööga kontrollitakse. Hüpotees ei ole juhuslik oletus, vaid toetub varasematele uurimistulemustele ja/või teooriatele. Kuigi kvalitatiivsetes uuringutes tavapäraselt hüpoteese ei formuleerita, võib/võivad töö autori(te)l siiski olla teatud oletused või tööhüpoteesid analüüsi võimaliku tulemuse kohta (Saldana, 2012).

2.3. Uurimismeetodite valik

Lähtuvalt uurimisküsimustest otsustatakse, milline uurimisviis (kvalitatiivne või kvantitatiivne) ning millised andmekogumise ja andmeanalüüsimeetodid on kõige sobivamad. Teisisõnu, esmalt peab määrama kindlaks selle, mida tahetakse lahendada ja alles sellest lähtuvalt otsustatakse, kuidas seda teha ja milliseid meetodeid selleks kasutada.

2.4. Valimi moodustamine empiirilises töös

Empiirilise üliõpilastöö uurimisküsimuste püstitamise järel otsustatakse, millise kogumi abil saadakse andmed uurimisküsimustele vastamiseks. Uurimisküsimustele vastamiseks vajalikud kogumid (inimeste, trükiste vms hulgad) võivad olla väga erinevad.

Kvantitatiivsete uuringute uurimisküsimustele vastamine võib eeldada väga suurte kogumite kaasamist (nt kõigi Eesti koolide 3. klasside õpilased). Kuna kogu kogumi uurimine ei ole sageli mõistlik ega ka võimalik, siis uuritakse sellisel juhul kogumi mingit osa ehk valimit. Valimeid on erinevat tüüpi, nt kiht-, juhu-, ja mugavusvalim. Valimi moodustamisel peab arvestama eelkõige seda, millisele kogumile soovitakse uuringu tulemusi üldistada. Valim peab olema seda kogumit uuringu seisukohalt oluliste tunnuste poolest esindama ja olema ka piisavalt suur ehk olema representatiivne. Üliõpilastöö koostamisel on valimi moodustamise põhimõtteid väga soovitatav arutada juhendajaga.

Kvalitatiivses uuringus kasutatakse sageli tsüklilist lähenemist valimi moodustamisele, andmete kogumisele ja tõlgendamisele, seejuures arvestatakse uurimisstrateegiale omaseid valimi moodustamise põhimõtteid. Kuigi ka kvalitatiivses

uuringus mõeldakse uuringu planeerimisel läbi valimi suurus ja ülesehitus, võib see täpsustuda uuringu käigus. Kvalitatiivses uuringus on andmestik „küllastunud“, kui enam ei lisandu andmete analüüsil uusi kategooriaid, teemasid või seletusi ning siis pole valimi suurendamine enam vajalik (Flick, 2011).

2.5. Andmekogumine ja andmestik

Andmete kogumiseks on erinevaid võimalusi. Levinuimateks andmekogumise meetoditeks on näiteks küsitlus, test, vaatlus, intervjuu, mitmesuguste olemasolevate tekstide (nt meediatekstid, jutud, päevikud) analüüs. Sageli kombineeritakse uurimistöös erinevaid andmeallikaid ja andmete kogumise viise. Sel juhul on oluline läbi mõelda, kuidas erinevaid andmeallikaid ja andmete kogumise viise integreerida nii, et need üksteist täiendaksid. Samuti on uurimistöö planeerimisel oluline hinnata töö olemasolevaid ressursse (sh aega, raha, oskusi).

Enne andmekogumise algust on vaja läbi mõelda, kuidas nähtut, kuuldot ja kogetut dokumenteerida. Mõnel juhul dokumenteerivad andmeid uuritavad ise, näiteks märgistavad varem koostatud küsimustikus sobivaid vastuseid, kirjutavad uurija palvel mõnel teemal narratiivi või peavad päevikut. Intervjuu ja vaatluse korral jääb kogutavate andmete dokumenteerimise ülesanne uurijale. Intervjuude puhul kasutatakse enamasti helisalvestust ja nende hilisemat transkribeerimist. Vaatluste puhul kasutatakse vaatluslehti, vaatluspäevikut ja/või videosalvestamist.

Kvantitatiivse uuringu puhul on andmete kogumise vahend valmis enne andmete kogumist. Kvalitatiivse metodoloogia puhul on uuring protsess, kus andmete kogumise instrument võib täpsustuda ning andmeanalüüs toimub tegelikkuses sageli juba paralleelselt andmekogumisega (Tooding, 2015).

2.6. Andmeanalüüs

Andmete kogumise järel on tarvis neid kontrollida ja korrastada. See on vajalik vigade ja mittetäielike andmete tuvastamiseks ning andmete organiseerimiseks. Vaja on analüüsida, kuivõrd on andmed piisavad uurimisküsimustele vastamiseks. See võib viia uurimiseesmärgi kitsendamisele, avardamisele või täiendavale andmekogumisele (Tooding, 2015).

Andmete analüüsimisel tuleb arvesse võtta uuringu kvalitatiivset või kvantitatiivset perspektiivi. Andmete analüüsimise viis sõltub sellest, mida soovitakse teada saada ning millist tüüpi on kogutud andmed. Seega on oluline kooskõla uurimiseesmärgi, andmekogumise meetodite ja andmeanalüüsi võimaluste vahel.

Kirjeldavat andmetöötlust võimaldab läbi viia tabelarvutusprogramm Excel. Põhjalikuma kvantitatiivse andmeanalüüsi jaoks on vaja spetsiifilisemat tarkvara (nt jamovi, JASP, SPSS, R). Konkreetse analüüsimeetodi valik lähtub analüüsi eesmärgist (nt kas analüüsida tunnuste või indiviidide vahelisi seoseid) ning andmete tüübist (nt arv-, järjestus- või nimitunnused).

Kvalitatiivse uuringu korral võib andmete analüüs alata paralleelselt andmete kogumisega. Intervjuud ja salvestised üldjuhul transkribeeritakse sõnasõnaliselt, kasutades sõltuvalt uuringu eesmärgist vähem või rohkem detailset märgisüsteemi. Lähtuvalt uurimiseesmärgist ja andmete iseloomust tuleb valida sobiv analüüsi meetod (nt temaatiline analüüs, kvalitatiivne sisuanalüüs, diskursusanalüüs, narratiivanalüüs). Kvalitatiivseks andmetöötluseks saab kasutada mitmesugust tarkvara (nt NVivo, QDA Miner Lite, MAXQDA, QCAmap).

2.7. Tulemuste esitamine, arutelu ja kokkuvõte

Andmeanalüüsi tulemused esitatakse töö tulemuste osas võimalikult põhjalikult, selgelt ja läbipaistvalt. Heaks tavaks on tulemuste esitamine püstitatud uurimiseesmärkide, uurimisküsimuste või hüpoteeside kaupa, kuid ka teised selged ja süsteemsed tulemuste esitamise viisid on aktsepteeritavad.

Üksnes tulemuste esitamisest aga ei piisa. Uuriija peab tulemused mõtestama ja näitama nende olulisust üldisemas plaanis. Tulemuste üle arutlemine tähendab nende seostamist, võrdlemist ja sünteesimist töö teoreetilises ülevaates toodud varasemate käsitluste ja empiiriliste uuringute tulemustega. Lühidalt, arutelu hinnatakse töö tulemuste tähendust, usaldusväarsust ja rakendatavust. Uuriija toob esile uuringu piirangud ning annab soovitusi uurimissuuna jätkamiseks. Arutelu ei korrata üksikasjaliselt tulemusi, vaid tõstetakse esile neist kõige olulisem ning seostatakse toodud teoreetiliste lähenemiste ja varasemate uuringutega. Kokkuvõte on lühike ja konkreetne ning sisaldab olulisemaid tulemusi kogu töö ulatuses. Arutelu ja kokkuvõtte võib töös esitada ühe tervikuna, mis kannab tööosana sama pealkirja.

3. ÜLIÕPILASTÖÖ VORMISTAMINE

Lõputöö vormistamisel kasutatakse läbi töö ühtset vormistamisviisi. Juhendis on toodud näited Ameerika Psühholoogide Assotsiatsiooni käsiraamatu 7. väljaande (APA 7) nõuetest. Lühike näidis vormistamisnõuetele vastavast üliõpilastööst koos kommentaaridega on toodud [lisas 5](#).

3.1. Keel ja stiil

Üliõpilastöö kirjutamiseks valitakse selge, täpne ja emotsioonivaba väljenduslaad. Töös välditakse mitmetähenduslike seisukohtade esitamist. Juhul, kui võõrkeelsele terminile ei leita valdkonnas üheselt tunnustatud eestikeelset vastet, on soovitatav eestikeelse vaste järel sulgudes esitada võõrkeelne termin. Üliõpilastöö kirjutamisel on oluline, et

- keelekasutus (sh õigekiri) on selge ja korrektne (õigekirja kontrollimiseks leiab kasulike vahendite loetelu Eesti Keele Instituudi Keeleinfo lehelt);
- kasutatakse valdkonna üldtunnustatud terminoloogiat ja lühendeid (Haridussõnastiku terminid leiab Sõnaveebist);
- välditakse paljusõnalisust, sõnakordusi ja võõrsõnadega liialdamist.

Üliõpilastöös kasutatakse kogu töö ulatuses ühtlast kõneviisi. Autori(te)l on võimalik valida isikulise või umbisikulise tegumoe vahel, kusjuures soovituslik on kasutada isikulist. Kasutada võib

- *mina*-vormi (nt oma uurimuses keskendusin, analüüsin);
- *meie*-vormi juhul, kui kirjutajaid on mitu (nt töös uurime, tutvustame, analüüsisime, võrdleme);
- umbisikulist tegumoodi (nt töös käsitletakse, võrreldakse).

Bakalaureuse- ja magistritöö kirjutatakse üldjuhul eesti keeles ja sellele lisatakse võõrkeelne annotatsioon. Põhjendatud juhtudel ja kokkuleppel akadeemilise üksusega võib töö kirjutada ka võõrkeeles (nt inglise keeles), sel juhul lisatakse tööle eestikeelne annotatsioon (vt [Tallinna Ülikooli ÕKE](#)).

3.2. Lehekülje kujundus

Lõputöö vormistamisel kasutatakse läbivalt valget vertikaalasendis lehte formaadiga A4 (210 x 297 mm). Tekst trükitakse reasammuga (*line spacing*) 1,5. Pikkades tsitaatides võib kasutada reavahet 1,0. Kirjatüüp (*font*) on läbivalt Times New Roman, tähesuurus 12 punkti. Lehe servadest ehk veeristest (*margin*) jäetakse tühjaks 2,5 cm ülalt, alt ja paremalt; lehe vasakust servast 3 cm. Tekst on rööpjoondatud (*justify*), v.a tiitelleht. Peatüki ja alapeatüki esimene lõik ei alga taandreaga, kõik järgnevad lõigud algavad taandreaga (1,27 cm). Leheküljenumber paigutatakse lehekülje alla keskele (*Footer*). Tiitellehele leheküljenumbrit ei lisata. Lisad nummerdatakse eraldi (kui neid on rohkem kui üks) araabia numbritega (nt LISA 1, LISA 2 jne) ja pealkirjastatakse, iga lisa algab uuel lehelt.

Töö liigendatakse peatükkideks ja alapeatükkideks, mis pealkirjastatakse. Pealkirjad vastavad peatüki sisule. Peatükid ja nende alajaotused nummerdatakse hierarhilise numeratsiooniga araabia numbritega (peatükk 1., alapeatükk 1.1., selle allosa 1.1.1. jne), seejuures jäetakse nummerdamata sissejuhatus, kokkuvõte, allikate loetelu, registrid ja lisad. Peatükid algavad uuel leheküljelt. Peatüki pealkirja järel on 12-punktiline vahe. Alapeatükkide ja nende allosade pealkirjade ees on 24-punktiline ja järel 12-punktiline vahe.

Sisukorras esitatakse kõik pealkirjad täpselt vastavuses nende töös asumise järjekorrale alguslehekülje numbritega tavapaksusega kirjas (st mitte *bold*'is, tähesuurus 12 punkti, kirjatüüp Times New Roman). Pealkirjade hierarhiline liigendus esitatakse sisukorras astmelisena (vt üliõpilastööde juhendi sisukorda).

3.3. Lühendid ja loetelud

Üliõpilastöös kasutatakse võimalikult vähe lühendeid, piirdudes ainult üldlevinutatega, nagu lk, nt, nr, st, vt, a, jms, jne. Üldtuntud lühendite lõppu ei panda punkti, välja arvatud juhul, kui see on vajalik teksti mõistmiseks. Kui lühend kattub mõne sõnaga tekstis, tuleks kasutada punktiga lühendit: näiteks k.a (käesoleval aastal, kaasa arvatud), s.a. (ld.k – *sine anno* – aasta teadmata).

Kui töös kasutatakse korduvalt pikka ja mitmest sõnast koosnevat kategooriat, võib luua uue lühendi, mis tuleb esmakordsel mainimisel täielikult lahti kirjutada. Näiteks: Johannes Käisi Selts (edaspidi JKS) loodi 1990. aastal. Kasutatud vähetuntud lühendite ja sümbolite loetelu koos selgitustega esitatakse vajaduse korral ja tähestikulises järjestuses.

Lühendite loetelu tuuakse eraldi välja vaid juhul, kui töös on kasutatud üle 20 vähetuntud lühendi.

Üliõpilastöös on soovitatav vältida pikki tekstisisesid loetelusid. Kui need on siiski vajalikud, siis tähistatakse loetelud araabia numbrite, väiketähtede või märgistega (mõttekriipsud, tärnid, punktid vms).

3.4. Arvud ja valemid

Arvandmeid saab üliõpilastöös esitada tekstis, tabelites ja/või joonistel. Arvandmete esitamise viisi valik peab lähtuma selgusest ja loetavusest. Näiteks on üksikuid hulkasid või osakaalusid kirjeldavaid andmeid mõistlik esitada teksti sees. Suuremaid andmehulki tabelites ja võrreldavaid andmehulki joonistel.

Kõik ühekohalised arvud kirjutatakse tekstis sõnadega. Kahekohalised ja nendest suuremad arvud ja murrud kirjutatakse numbritega. Valemid esitatakse omaette real lehe keskele joondatuna. Kõigi töös esitatud valemite ja matemaatiliste avaldiste saamist tuleb selgitada või nendele viidata.

3.5. Tabelid, joonised ja illustratsioonid

Tabel 2

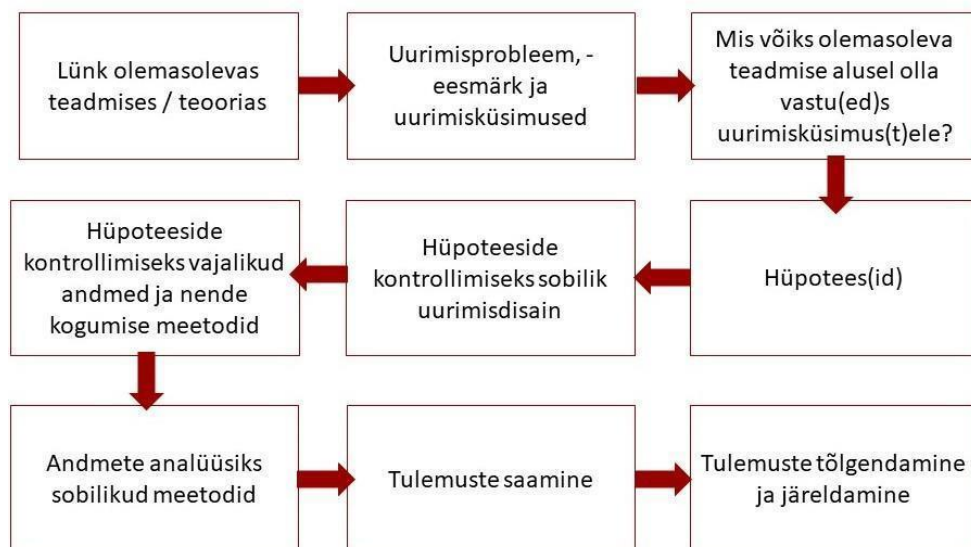
Uuritud tunnuste kirjeldavad statistikud

Tunnus	M	SD	Min	Maks
Matemaatika test	509,42	76,66	277,53	708,54
Meisterlikkusele suunatus	3,31	0,94	1	5
Sotsiaalmajanduslik staatus	0,26	0,76	-1,52	1,68

Märkus. M = aritmeetiline keskmine; SD = standardhälve; Min = miinimum; Maks = maksimum.

Tabeleid (nt tabel 2) kasutatakse arvuliste andmete ja oluliste tekstiosade ülevaatlikuks esitamiseks. Tabelis esitatud informatsiooni eesmärk on teksti täiendada ja selgitada, mitte dubleerida, st tabeli infot tekstis pigem ei korrata ja vastupidi. Tabeli ülesehitus on loogiline, kergelt haaratav ja mõistetav ka tekstilise selgitusega. Tabelid nummerdatakse ja pealkirjastatakse. Tabeli number esitatakse tabeli pealkirja kohal paksus kirjas. Tabeli pealkiri esitatakse tabeli numbri all kaldkirjas. Tabeli numbri ees on 24-punktiline vahe. Tabeli sees esitatakse vaid horisontaalsed jooned. Tabelis esitatud lühendid kirjutatakse lahti tabeli all. Tabelile järgneva lõigu ees on 24-punktiline vahe. Kõik tabelid on teksti sees viidatud.

Joonised (nt joonis 1) on graafikud, diagrammid, skeemid, fotod jne, mis on mõeldud töö teksti selgitamiseks, lihtsustamiseks ja täiendamiseks. Joonised nummerdatakse ja allkirjastatakse. Joonise number on paksus kirjas ja allkiri kaldkirjas. Joonise numbri ees on 24-punktiline vahe. Joonisel esitatud lühendid kirjutatakse lahti joonise all. Joonisele eelneva ja järgneva lõigu ees on 24-punktiline vahe. Kõik töös olevad joonised on teksti sees viidatud.

Joonis 1

Kvantitatiivse uuringu protsess

3.6. Viitamine ja allikate vormistamine

Üliõpilastöö koostamisel kasutatavad teiste autorite uuringute tulemused või seisukohad, teadusartiklitest ja käsiraamatutest pärinevad definitsioonid, valemid jms varustatakse alati korrektsete viidetega. Eri teadusvaldkondades kasutatakse erinevaid viitamisstiile. Haridusteaduste instituudis soovitatakse kasutada APA 7. väljaandes toodud viitamisstiili (APA, 2020).

Kokkuvõtte APA 7 viitamisjuhistest on toodud [DTI juhendmaterjalides](https://www.tlu.ee/sites/default/files/inline-files/apa7_lyhikokkuvote.pdf) (https://www.tlu.ee/sites/default/files/inline-files/apa7_lyhikokkuvote.pdf). Detailsemat infot APA stiilis vormistamise, viitamise ja publitseerimise kohta leiab APA ametlikust käsiraamatust „Publication manual of the American Psychological Association“ (APA, 2020).

Viitamise, allikate haldamise ja kogumise hõlbustamiseks on võimalik kasutada viitehaldustarkvarasid, mis on veebipõhised, tasulised või vabavaralised. Lisainfo viitehaldustarkvarade kohta on leitav [TLÜ Akadeemilise Raamatukogu veebilehel](#).

3.6.1. Plagiaat

Üliõpilastöö tekst on töö autori(te) originaalne looming. Üliõpilastöö sisu loomisel ei ole lubatud kasutada kolmandate isikute ega tekstigeneraatorite abi. Plagieerimise all mõeldakse teaduslikku või kunstialast vargust, kus esitatakse teiste autorite teksti, andmeid või uuringutulemusi enda omana. Plagieerimine väljendub ka puuduliku või ebamäärase viitamisenä. Plagieerimine on keelatud. Plagieeritud üliõpilastöid ei lubata eksamile või kaitsmisele või kui plagieerimine avastatakse pärast eksamit või kaitsmist, siis selle tulemus tühistatakse (vt [Tallinna Ülikooli ÕKE](#)).

Tahtlik plagiaat on üliõpilastöö ostmine või varastamine, kellegi kolmanda isiku palkamine üliõpilastöö koostamiseks (variautorlus) või üliõpilastöö koostamine tekstigeneraatori abil. Samuti on tahtlik plagiaat teiste autorite andmete, tekstide ja tsitaatide kasutamine ilma viitamata või nende moonutamine. Mõne teise uuringu käigus kogutud avaldamata andmete analüüsimisel oma töös peab olema luba andmete valdajalt ja/või kaasautori(te)lt. Seda ka juhul, kui töö autor ise osales uurimisgrupis või andmete kogumisel.

Eneseplagiaadi korral kasutab autor oma varem avaldatud uurimistulemusi või teksti uues uurimistöös ilma varasemale tööle viitamata või teeb näiliselt uut uurimust, muutes

tegelikult vaid väikest osa oma varasemast uurimusest. Korrektne on viidata enda samal teemal läbiviidud varasematele uurimustele.

Plagiaadisüüdistuste vältimiseks on oluline, et töö autor(id) koostaks(id) töö algusest lõpuni ise. Töös peavad olema korrektselt vormistatud tekstisisesed viited ning töö lõpus kasutatud allikate loetelu. Kõik tekstis viidatud allikad peavad olema esitatud allikate loetelus. Plagiaadi raskusastmed ja neile järgnevad tegevused/sanktsioonid on välja toodud tabelis 3.

Tabel 3

Plagiaadi raskusastmed

	Tööd, milles esineb	Järgnevad tegevused/sanktsioonid
I aste	Igapäevase, regulaarse õppetöö käigus loodud töödes tahtmatu plagiaat, sageli on tegemist viitamisveaga.	Õppejõud annab üliõpilasele tagasisidet ning üliõpilasel on võimalus oma töö uuesti esitada.
II aste	Igapäevase regulaarse õppetöö käigus loodud töödes esmakordne tahtlik plagiaat. Plagiaat ainekursuse arvestuslikes ja eksamitöödes.	Kirjalik hoiatus. Aines negatiivne sooritus. Võimalus aine sooritamiseks järelarvestusel või -eksamil. Kui järeleksami või -arvestuse ajal on selgunud plagiaat, siis aine korduskuulamise kohustus.
III aste	Korduv plagiaat ainekursuse arvestuslikes ja/või eksamitöödes. Plagiaat lõputöös (BA, MA, PhD)	Aines negatiivne sooritus. Aine korduskuulamise kohustus. 1) Hoiatus; 2) Eksmatrikuleerimise algatamine. Kaitsmiskomisjoni otsus plagiaadi olemuse osas. Otsus kaitsmisele lubamise või mittelubamise kohta. 1) Hoiatus; 2) Eksmatrikuleerimise algatamine.

3.6.2. Refereerimine ja tsiteerimine

Teiste autorite uuringute tulemusi või seisukohti esitatakse oma töös tavaliselt refereeringutena ning harvem tsitaatidena.

Refereering on teise autori või allika sisu omasõnaline esitus. Refereerimise korral ei kasutata jutumärke. Allika viide võib olla põimitud refereeritava teksti sisse või järgneda vahetult refereeringule. Refereeringu esitusest peab selguma, missugused mõtted kuuluvad refereeritud autorile ja millised on töö autori kommentaarid. Üldised tekstisisese viitamise põhimõtted (vt täpsemalt DTI APA 7 viitamissüsteemi kokkuvõtet: https://www.tlu.ee/sites/default/files/inline-files/apa7_lyhikokkuvote.pdf):

- Enam kui ühte allikat sisaldava refereeringu puhul esitatakse viites kõik allikad ning autorid järjestatakse tähestikuliselt ja eraldatakse semikooloniga. Nt *Lasteaia tegevuste eesmärgid, sisu, meetodid ja hindamispõhimõtted muutuvad sarnasemaks üldhariduskoolidega* (Bennett, 2005; Clausen, 2015; Van Laere *et al.*, 2012).
- Sama autori puhul esitatakse tööde ilmunisaastad kronoloogilises järjestuses. Nt (Goodson, 2011, 2014).
- Sama autori samal aastal ilmunud tööd tähistatakse pärast aastaarvu väiketähega. Nt (Vinter, 2013a, 2013b).
- Leheküljenumber (numbrid) tuleb tekstis viitamisel kindlasti märkida, kui tegemist on tsitaadiga. Nt „On kaua arvatud, et sõna „sotsioloogia“ kasutas esimesena prantsuse filosoof Auguste Comte“ (Lagerspetz, 2017, 26).
- Kui allikmaterjali autor on asutus või organisatsioon (autoreid ei ole välja toodud nimeliselt), siis käsitletakse asutust või organisatsiooni autorina. Nt (University of Pittsburgh, 2005).
- Taastamatu materjali (allikad, mida pole võimalik teistel näha või kuulda – isiklikud kirjad, vestlused jms) korral esitatakse allikal põhinev info tekstis, kuid allikat ei lisata allikmaterjalide loetellu. Tekstisisese viitamisel on sel juhul vaja lisada info esitamise viis ja aeg, nt (Jänes, telefoniintervjuu 18. mai 2000). Taastamatule materjalile viitamist tuleb võimaluse korral vältida.
- Kui tekstilõigus käsitletakse algmaterjali mitut mõtet, mis esitatakse mitmes lauses, tuleb selgelt välja tuua refereeringu algus ja lõpp.

Tsitaat peab kõigis oma osades vastama originaaltekstile ja esitatakse jutumärkides või kursiivis. Viide autorile, allikale järgneb kohe pärast tsitaati lõpetavaid jutumärke või

kursiivi lõppu, viites tuuakse alati ära ka tsitaadi asukoht (lk number/numbrid) originaalallikas. Kui tsiteeritav seisukoht on liiga pikk või kõik samas lauses esitatu ei ole oluline käesoleva töö seisukohalt, võib tsitaati lühendada. Tsitaadis lause algusest, keskelt või lõpust ära jäetud sõnade asemele pannakse mõttepunktid, nt „Empiirilise uurimuse planeerimise ja teostamise lähtekohaks on uurimisprobleem ja sellest tuletatud uurimisküsimus või -küsimused...” (Lagerspetz, 2017, 78).

3.6.3. Kaudviitamine

Erandkorras, kui teksti koostamisel on konkreetse autori seisukohad teada, kuid algallikas ei ole kättesaadav, võib kasutada kaudviitamist. Töö koostamisel reaalselt kasutatud allikas esitatakse korrektselt allikate loetelus, samas tekstisiseses viites tuuakse välja nii originaalallikas kui ka teisene allikas (nt Jänes, 1970, viidanud Karu, 1999, 82). Kaudviitamisel peab arvestama, et refereeritakse reaalselt kasutatud allika autori tõlgendust algallikast ning originaalteksti lugemata ei ole võimalik anda hinnangut teksti sisulisele kvaliteedile. Kaudviitamist võib kasutada ainult äärmise vajaduse korral.

3.6.4. Kasutatud kirjanduse loetelu

Kasutatud kirjanduse loetelu sisaldab ainult töös kasutatud ja viidatud materjale. Kõik töös viidatud materjalid peab välja tooma kasutatud kirjanduse loetelus. Need esitatakse tähestikulises järjekorras ning loetelu ei nummerdata. Kasutatud kirjanduse loetelus kasutatakse ripptaanet (1,27 cm).

Kirje koostatakse viidatava allika keeles. Kui loetelu sisaldab mitmeladina tähestikulisi allikaid, tuuakse esmalt ära ladina tähestikulised allikad, seejärel teistes tähestikes teosed originaaltranskriptsioonis. Kui loetelus on mitu tööd ühelt autorilt, järjestatakse need ilmumisaaja alusel, alustades varasemast. Kui autorilt on samal aastal mitu tööd, siis järjestatakse need pealkirja esitähe alusel ja lisatakse nii tekstisiseses viites kui allikate loetelus aastaarvule järjekorda tähistav väiketäht, nt 2024a, 2024b.

Kokkuvõtte APA 7 allikate loetelu vormistamisest on toodud [DTI juhendmaterjalides](https://www.tlu.ee/sites/default/files/inline-files/apa7_lyhikokkuvote.pdf) (https://www.tlu.ee/sites/default/files/inline-files/apa7_lyhikokkuvote.pdf).

4. ÜLIÕPILASTÖÖ KAITSMINE

Üliõpilastööde kaitsmise viisi otsustab õppekava iga üliõpilastöö tüübi puhul eraldi. Kaitsmise viisi kinnitavad miniuurimuste puhul nende valmimisega seotud õppeaine õppejõud. Bakalaureuse- ja magistritööde kaitsmise viisi kinnitab kaitsmiskomisjon. Kaitsmise protseduurist antakse üliõpilastele aegsasti teada.

Bakalaureuse- ja magistritöö kaitsmisele lubamise tingimused on toodud [Tallinna Ülikooli õppekorralduse eeskirjas](#).

KASUTATUD KIRJANDUS

- American Psychological Association (APA) (2020). *Publication Manual Of The American Psychological Association* (7th ed.). American Psychological Association.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Pearson Education International.
- Flick, U. (2011). *Introducing research methodology: A beginner's guide to doing a research project*. Sage.
- Saldaña, J. (2012). *The coding manual for qualitative researchers*. Sage.
- Tallinna Ülikooli õppekorralduse eeskiri (ÕKE) (2016). Loetud aadressil https://www.tlu.ee/sites/default/files/%C3%95ppeosakond/%C3%95ppeinfo/TLU_oppekorralduse_eeskiri_terviktekst_18_05_2020.pdf
- Tooding, L. (2015). *Andmete analüüs ja tõlgendamine sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikooli Kirjastus.

LISAD

LISA 1. [Minuuringute hindamiskriteeriumid](#)

LISA 2. [Bakalaureusetöö hindamiskriteeriumid](#)

LISA 3. [Magistritöö hindamiskriteeriumid](#)

LISA 4. [Lihtlitsents](#)

LISA 5. [Üliõpilastöö vormistamise näidis \(sh tiitelleht ja annotatsiooni vorm\)](#)

LISA 6. [Retsensiooni vorm](#)